

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๑. ความพิสดารว่า ลูกชายคนมีสกุลคนหนึ่ง เกิดเติบโตในบ้านที่ตั้งอยู่ในนิคมแห่งหนึ่ง ไม่ไกลกรุงสวตถีนก บรรพชาแล้ว ได้อุปสมบทในศาสนาของพระศาสดาแล้วปรากฏว่า ชื่อพระนิคมตีสสเถระ ผู้มกน้อย สันโดษ สงัด เร่งรัดความเพียร ฯ ท่านเที่ยวบิณฑบาตเฉพาะบ้านญาติเท่านั้น เป็นประจำ ฯ เมื่อคนทั้งหลายเป็นต้นว่าอนาถบิณฑิก เศรษฐี ทำมหาทานก็ดี เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลกระทำอสทิสทานก็ดี ก็มีได้มากรุงสวตถี ฯ พวกภิกษุจึงสนทนากันว่า ท่านนิคมตีสสรูปนี้ ลูกขึ้นขมิขมัน มั่วสุมกับพวกญาติอยู่ เมื่อคนทั้งหลายเป็นต้นว่า อนาถบิณฑิก เศรษฐี ทำมหาทานก็ดี เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลทำอสทิสทานก็ดี ท่าน มีได้มาแล้ว ดังนี้แล้วกราบทูลพระศาสดา ฯ พระศาสดา รับสั่งให้เรียกท่านมาแล้ว ตรัสถามว่า ภิกษุ ชำว่าเธอทำอย่างนี้ จริงหรือ เมื่อท่านกราบทูลว่า มิได้มีเลย พระเจ้าข้า การมั่วสุมกับพวกญาติสำหรับข้าพระองค์ ข้าพระองค์อาศัยมนุษย์พวกนั้น ได้อาหารเพียงพอกล้ำกลืนได้ ข้าพระองค์คำนึงเพียงว่า เมื่อเราได้อาหารเพียงพอประทังชีวิตให้เป็นไป จะชนิดเลวกก็ตาม ประณีตก็ตาม จะแสวงหาอาหารอีกไปทำไมเล่า จึงไม่มา ก็ขึ้นชื่อว่าการมั่วสุมกับพวกญาติ สำหรับข้าพระองค์ มิได้มีดอก พระเจ้าข้า แม้ตามปกติก็ทรงทราบอภัยภัยของท่านอยู่ จึงประทานสาธุการว่า ดีละ ฯ ภิกษุ ดังนี้แล้วตรัสว่า ภิกษุ ก็ข้อที่เธอได้อาจารย์ผู้เช่นนั้นแล้ว ได้เป็นผู้มกน้อย ไม่น่าอัศจรรย์แลเพราะว่า ขึ้นว่าความมกน้อยนี้ เป็นแบบแผน เป็นประเพณีของเรา ดังนี้ ผู้อื่นภิกษุทั้งหลายทูลอาราธนาแล้ว ทรงนำเรื่องอดีตมาเล่า ฯ

๒. ในอดีตกาล นักแขกเต้าหลายพันตัว พากันอยู่ในป่าไม้มะเดื่อแห่งหนึ่ง ใกล้ฝั่งแม่น้ำคงคาในป่าหิมพานต์ ฯ บรรดานักแขกเต้าเหล่านั้นพญานกแขกเต้าตัวหนึ่ง เมื่อต้นไม้ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของตนมีผลวาย จึงจิกกินเฉพาะส่วนที่เหลือซึ่งยังมีอยู่ จะเป็นหน่อก็ตาม ใบก็ตาม (หรือ) เปลือกก็ตาม ตีมน้ำในแม่น้ำคงคา เป็นสัตว์ที่มักน้อยอย่างยิ่ง สันโดษ ไม่ (ยอม) ไปในที่แห่งอื่นเลย ฯ ด้วยความดีที่พญานกแขกเต้านี้เป็นสัตว์มักน้อยสันโดษภาพของท้าวสักกะไขวแล้ว ฯ ท้าวสักกะ ทรงรำพึงอยู่ ทรงเห็นเหตุการณ์นั้นแล้วเพื่อจะลองใจพญานกแขกเต้า นั้น จึงบันดาลให้ต้นไม้ที่เกี่ยวแห่งลงด้วยอำนาจของตน ฯ ต้นไม้ หักโค่นลง เป็นต้นไม้ที่เหลือเพียงต่อนั้น เป็นช่องน้อยช่องใหญ่ เมื่อลมโกรกมา ได้เปล่งเสียงประหนึ่งถูกเคาะยืนต้นอยู่แล้ว ฯ ขุยทั้งหลาย ปลิวออกมาจากหลายช่องของต้นไม้ นั้น ฯ พญานกแขกเต้าจิกกินขุยเหล่านั้นแล้ว ตีมน้ำในแม่น้ำคงคา ไม่บินไปในที่แห่งอื่นเลย ไม่พริ้วพริ้วถึงลมและแดด จับอยู่ที่ปลายตอมะเดื่อแล้ว ฯ ท้าวสักกะทรงทราบถึงค่าที่พญานกแขกเต้า นั้นมีความมักน้อยอย่างยิ่งแล้ว ทรงดำริว่า เราจักให้พญานกแขกเต้า นั้นกล่าวถึงคุณแห่งมิตรธรรมแล้วให้พรแก่นกนั้น บันดาลต้นมะเดื่อให้มีผลไม่วายแล้ว (กลับ) มาจึง (แปลงตน) เป็นพญาหงส์ตัวหนึ่ง จัดนางอสูรกายนามว่าสุชาดาไว้ข้างหน้า เสด็จไปยังป่ามะเดื่อนั้น จับที่กิ่งต้นไม้ต้นหนึ่ง ในที่ไม้ใกล้นัก เมื่อจะตรัสสนทนากับพญานกแขกเต้า นั้น จึงตรัสคาถานี้ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๕ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. เอกสมัยี ทิ สวตถึโต อวิหุเร นิคมคามา เอโกกุลปุตโต สตถุ สาสนเน
 ปพพชิตวา ลทฐปสมปโท นิคมตีสตเถโร นาม อปปัจจโน สนตญฺโจ ปวิวิตโต
 อารทฐวิริโยติ ปณณายิ. โส นินพทํ ฌาติคามาเยว ปิณฑาย จรติ. อนาถปิณฑิกาทีสุ
 มหาทานานิ กโรนเตสุปิ ปเสนทีโกสเล อสทิสทานํ กโรนเตปิ สวตถึ นาคจฺจติ.
 ภิกขุ อยํ นิคมตีสโ ส อญฺจาย สมฺมญฺจาย ฌาติสฺสญฺโจ วิหฺรติ อนาถปิณฑิกาทีสุ มหา-
 ทานานิ กโรนเตสุปิ ปเสนทีโกสเล อสทิสทานํ กโรนเตปิ เนว อาคจฺจตีติ กถํ สมฺมญฺจา-
 เปตวา สตถุ อาโรจยีสฺ. สตถา ตํ ปกโกสาเปตวา สจจํ กิร ตวํ ภิกขุ เอวํ กโรสีติ
 ปุจฺฉิตวา นตฺถิ ฆนฺเต มยฺหํ ฌาติสฺสคฺโค อหํ เอเต มนุสฺเส นิสฺสาเย อชฺโฆทรณียมตฺตํ
 ลภามิ ลูเข วา ปณฺเฑเต วา ยาปนมตฺเต ลทฺเช ปฺน กิ ออาหารปริเยสเนนาติ นาคจฺจามิ
 ฌาตีหิ ปน เม สฺสคฺโค นาม นตฺถิ ฆนฺเตติ วุตฺเต ปกตียาปิ ตสฺส อชฺฆมาสยํ
 ชานนฺโต สาธุ สาธุ ภิกขุติ สาธุการํ ทตฺวา อนจฺจริยํ โข ปเนตํ ภิกขุ ยํ ตวํ มาทิสํ
 อจฺจริยํ ลภิตฺวา อปปัจจโน อโหสิ อยณฺหิ อปปัจจตฺตา นาม มม ตนฺติ มม ปเวณฺตี
 วตฺวา ภิกขุหิ ยาจฺตี อตีตํ อหริ

๒. อตีเต ทิมวณฺเต คงคาตีเร เอกสฺมี อุทุมฺพรวเน อนนฺทสฺสสา สุภา
 วลีสุ. ตตฺถ เอโก สุวราชา อตฺตโน นีวาสนรฺกฺขสฺส พลลฺลสุ ชีณฺลฺลสุ ยเทว อวสิฏฺฐจฺ
 โหติ องฺกุโร วา ปตฺตํ วา ตโจ วา ตํ ขาทิตฺวา คงคายํ ปานียํ ปิวิตฺวา ปรมปฺปิจฺจ
 สนฺต
 ภาวนํ กมฺปิ. สกฺโก อวชฺชมาโน ตํ ทิสฺวา ตสฺส วิมฺสนตฺถํ อตฺตโน อานฺุภาเวณ ตํ
 รฺกฺขํ สฺกฺขาเปลฺลิตฺ. รฺกฺโข โอบคฺคา ขาณฺุมตฺโตว หุตฺวา ทฺทาวจิทฺโ ทเวเต ปฺหรนฺเต
 อาโกฏฺฐิตฺ วิย สทฺทํ นิจฺฉาเรนฺโต อฏฺฐาลิ. ตสฺส จิทฺเทหิ จฺณณานิ นิกฺขมฺนฺติ
 สุวราชา ตานิ ขาทิตฺวา คงคายํ ปานียํ ปิวิตฺวา อณฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 อคเณตฺวา อุทุมฺพรขาณฺุมตฺต
 ฐมฺมคฺคณฺํ กถาเปตฺวา วรมสฺส ทตฺวา อุทุมฺพรํ อมตผลํ กริตฺวา อากมฺิสฺสามิตี
 เอโก หํสฺราชา หุตฺวา สุชฺชํ อสุรกณฺณํ ปุรฺโต กตฺวา ตํ อุทุมฺพรวณฺํ คนฺตฺวา อวิทุเร
 เอกสฺส รฺกฺขสฺส สาขาย นิสฺสิทฺวา เตน สทฺธิ กเณนฺโต อิมํ คาถมาห (ฐมฺมปทฺทจ-
 กถาย ตติโย ภาโค หน้า ๑๑๒ - ๑๑๕)